

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2020 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział III Karny w składzie:

Przewodniczący: sędzia Piotr Kurczewski

Protokolant: prot. sąd. Marta Banach

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu - Filipa Zeuschnera

po rozpoznaniu w dniu 4 września 2020 roku

sprawy z wniosku H. W.

o zadośćuczynienie za pozbawienie wolności F. G. (1) na podstawie wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 28 lutego 1951 roku w sprawie Sr 33/50, który został uznany za nieważny

1. Na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, zasądza od Skarbu Państwa na rzecz H. W. kwotę 720.000 (siedemset dwadzieścia tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia za pozbawienie wolności jej ojca F. G. (1) w okresie od 19 kwietnia 1950 roku do 19 kwietnia 1953 roku na podstawie wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze na sesji wyjazdowej w L. z dnia 28 lutego 1951 roku w sprawie Sr 33/50, który został uznany za nieważny wobec F. G. (1) postanowieniem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 7 lutego 2020 roku w sprawie III Ko 9/20

2. Na podstawie 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa

Piotr Kurczewski

UZASADNIENIE		
Formularz UWO	Sygnatura akt	III Ko 235/20
WNIOSKODAWCA		
H. W.		
ZWIĘZŁE PRZEDSTAWIENIE ZGŁOSZONEGO ŻĄDANIA		
1.	Zadośćuczynienie (kwota główna)	Odsetki

	<p>kwota 720.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez jej ojca F. G. (1) w wyniku pozbawienia go wolności w okresie od 19 kwietnia 1950 roku do 19 kwietnia 1953 roku na podstawie wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze na sesji wyjazdowej w L. z dnia 28 lutego 1951 roku w sprawie Sr 33/50, który został uznany za nieważny wobec F. G. (1) postanowieniem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 7 lutego 2020 roku w sprawie III Ko 9/20</p>	
--	---	--

Ustalenie faktów			
Fakty uznane za udowodnione			
Lp.	Fakt	Dowód	Numer karty
3.1.1	<p>F. G. (1) urodził się (...) w K. pow. L.. Po zakończeniu wojny w sierpniu 1945 roku zamieszkał w S. gm. W., gdzie do 1949 roku prowadził restaurację, wraz ze swoją żoną.</p> <p>Od końca 1945 roku F. G. (1) był członkiem Polskiej Partii Robotniczej, jednak w 1949 roku został z partii tej wydalony jako przedstawiciel prywatnej inicjatywy.</p> <p>W dniu 19 kwietnia 1950 roku w/w został zatrzymany przez funkcjonariuszy powiatowego Urzędu (...) w L. pod zarzutem</p>	<p>zeznania wnioskodawczymi k.19 – 19v</p> <p>postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 7 lutego 2020 roku w sprawie III Ko 9/20</p> <p>akta sprawy III Ko 9/20</p>	

nakłonienia w maju 1946 roku w S., członków bandy (...) do dokonania gwałtownego zamachu na A. F. i M. R. członków (...) zamieszkałych w S. gm. W. oraz udzielił om informacyjnych wskazówek.

W dniu 1 listopada 1950 roku skierowany został akt oskarżenia przeciwko F. G. (1), oskarżonemu o czyn z art. 27 i 28 w zw. z art. 86 § 2 (...)

Wyrokiem z dnia 28 lutego 1951 roku w sprawie Sr 33/50 Wojskowy Sąd Rejonowy w Zielonej Górze na sesji wyjazdowej w L. uznał F. G. (1) za winnego tego, że w dniu 25 maja 1946 roku w S. gm. W., udzielił pomocy członkom bandy rabunkowej i terrorystycznej (...) do dokonania gwałtownego zamachu na aktywnych członków (...) R. M. i F. A. wskazując miejsce zamieszkania tychże czym dokonał przestępstwa z art. 28 KKWP i art. 1 § 2 Dekretu z dnia 16 listopada 1945 roku o przestępstwa szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa i za to skazany został na karę 6 lat więzienia, którą na podstawie ustawy z dnia 22 lutego 1947 roku o amnistii złagodzone o połowę do wymiary 3 lat więzienia.

Na poczet orzeczonej kary zaliczono jednocześnie F. G. (1) okres jego tymczasowego aresztowania od dnia 19 kwietnia 1950 roku.

Wyrok ten utrzymany został w mocy postanowienie Najwyższego Sądu Wojskowego w Warszawie z dnia 12 kwietnia 1951 roku w sprawie Sn Odw. S 956/51

W marcu 1951 roku F. G. (1) z uwagi na zły stan zdrowia złożył prośbę o udzielenie mu przerwy w karze. Po przebadaniu go przez lekarza w więzieniu w L., podczas którego to badania stwierdzono u niego nieżyt żołądka, przewlekły wrzód żołądka, dolegliwości bólowe po skomplikowanym złamaniu lewej nogi, w następstwie czego miał on nogę tę krótszą, badający lekarze zalecił badanie kliniczne celem wyleczenia choroby wrzodowej. Prośba skazanego została jednak nie uwzględniona przez Naczelnego Prokuratora Wojskowego jako nie mająca podstaw prawnych.

Również prośba żony F. Z. (2) G. z 24 września 1951 roku skierowana do Prezydenta RP B. B., Ministra Sprawiedliwości oraz Wojskowego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze, w której prosiła

ona o skrócenie względnie darowanie jej mężowi reszty kary więzienia ze względu na ich bardzo trudną sytuację rodzinną związaną z faktem, że po aresztowaniu następnie skazany jej męża pozostała ona z dwójką małoletnich dzieci, bez środków do życia, potraktowana jako prośba o warunkowe zwolnienie, pozostawiona została bez rozpoznania przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Zielonej Górze z uzasadnieniem, że charakter popełnionego przestępstwa jakim było popełnienie zamachu na członka partii oraz funkcjonariusza organu bezpieczeństwa powoduje, że dotychczas odbyta przez skazanego kara nie jest dostateczną represją w stosunku do popełnionego przez niego czynu.

W kwietniu 1952 roku F. G. (1) osobiście zwrócił się do prezydenta o zastosowaniu wobec niego prawa (...) i darowanie mu reszty kary. Mimo pozytywnej opinii o skazanym wydanej na polecenie Wojskowego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze, przez Naczelnika Więzienia w R., w którym F. G. przebywał, nie zastosowano wobec niego prawa łaski.

F. G. (1) opuścił Zakład Karny w R. w dniu 19 kwietnia 1953 roku po odbyciu w całości

	<p>orzeczonej wobec niego kary więzienia.</p> <p>Po opuszczeniu więzienia w późniejszych latach F. G. (1) leczył z powodu dolegliwości żołądkowych oraz dwunastnicy jak również schorzeń płuc.</p> <p>Postanowieniem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 7 lutego 2020 roku, wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze wydany w dniu 28 lutego 1951 roku w sprawie S r 33/50 wobec F. G. (1), z wniosku prokuratora IPN – Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w P., został uznany za nieważny w myśl przepisu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.</p>		
--	---	--	--

Fakty uznane za nieudowodnione			
Lp.	Fakt	Dowód	Numer karty
	Brak okoliczności nie udowodnionych		

ocena DOWODÓW	
----------------------	--

<i>Dowody będące podstawą ustalenia faktów</i>		
Lp. faktu z pkt 3.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu
4.1	zeznania wnioskodawczyni H. W.	Rzeczowe, logiczne, dość skromne w zakresie znajomości okoliczności pozbawienia F. G. (1) wolności co jednak jest zrozumiałe w sytuacji gdy wnioskodawczymi urodziła się trzy lata po opuszczeniu przez jej ojca więzienia. Historię jego uwięzienia poznała po upływie kilkunastu lat po zwolnieniu ojca, z przekazu jego oraz swojej matki.
wniosek o zadośćuczynienie	dokument uznany za przydatny	
akta sprawy III Ko 9/20 429/15 w tym postanowienia SO z dnia 7 lutego 2020 roku	uznane za w pełni przydatne w zakresie ustalenia okoliczności pozbawienia wolności F. G. (1) - sporządzone przez organ do tego uprawniony	
Wyrok byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 28 lutego 1951 roku w sprawie Sr33/50	uznany za w pełni przydatny dla ustalania zasadności wniosku o zadośćuczynienie	
<i>Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)</i>		
Lp. faktu z pkt 3.1 albo 3.2	Dowód	Zwięźle o powodach nieuwzględnienia dowodu
PODSTAWA PRAWNA		
Odszkodowanie		

	Kwota główna	Odsetki
Zadośćuczynienie		
	Kwota główna	Odsetki
	art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego	
Zwiąże o powodach podstawy prawnej		
<p>Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego „Osobie, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia albo wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. w Polsce stanu wojennego, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wydania lub wykonania orzeczenia albo decyzji. W razie śmierci tej osoby uprawnienie to przechodzi na małżonka, dzieci i rodziców.</p> <p>Postanowieniem tutejszego sądu z dnia 7 lutego 2020 roku w sprawie III Ko 9/20 stwierdzona została wobec F. G. (1) nieważność wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze wydany w dniu 28 lutego 1951 roku w sprawie Sr 33/50 na podstawie którego odbył on kare 3 lat więzienia w okresie od 19</p>		

kwietnia 1950 roku do 19 kwietnia 1953 roku, co uzasadnia zgłoszenie przez jego jedyną żyjącą córkę - H. W. roszczenia wobec Skarbu Państwa o zadośćuczynienie.		
Inne		
	1.	
Zwięźle o powodach podstawy prawnej		
ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU W PRZEDMIOCIE ŻĄDANIA		
Zwięźle o powodach rozstrzygnięcia		
Odszkodowanie		
	Kwota główna	Odsetki
Zadośćuczynienie		
	Kwota główna	Odsetki
	<p>H. W. wniosła o zasądzenie na jej rzecz zadośćuczynienie w kwocie 720 tys. złotych przyjmując za uzasadnioną kwotę 20000 zł za każdy miesiąc niezasadnego pozbawienia wolności jej ojca F. G. (1) Prokurator uznawał żądanie za zasadne co do kwoty 600 tys. złotych</p> <p>Sąd w całości uwzględnił żądanie wniosku.</p> <p>W kontekście regulacji art. 8 ust 1 cytowanej ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku nie wymaga uzasadniania okoliczności zasadności zgłoszonego przez H. W. roszczenia, co</p>	

przyznał również prokurator jako reprezentant interesów Skarbu Państwa.

Sąd zobowiązany był jedynie do przeprowadzenia analizy okoliczności związanych z pozbawieniem wolności F. G. (1) celem ustalenia czy okoliczności te uzasadniają wysokość zgłoszonego roszczenia.

Analizując okoliczności tegoż pozbawienia wolności sąd w większości bazował na powszechnie dostępnej wiedzy historycznej, zwłaszcza, że wiedza wnioskodawczyni dotycząca tychże okoliczności była nader skromna, z czego jednak z przyczyn wskazanych wcześniej sąd nie czyni jej zarzutu.

Owe przekazy historyczne dotyczące okresu w którym F. G. (1) pozbawiony był wolności tzw. okresu stalinizmu, malują obraz nader mroczny w zakresie sposobu prowadzenia śledztw przez organy śledcze takie jak Urząd (...), w których to śledztwach środki takie jak tortury były na porządku dziennym, zwłaszcza wobec osób posądzanych o działanie na szkodę Polski Ludowej, a o takie właśnie przestępstwo podejrzany został F. G. , za takie osądzony i skazany na 6 lat więzienia, którą to karę złagodzano na zasadzie amnestii. Nie bez przyczyny powstało określenie „stalinowskiej katowni”

Równie nieludzkie były warunki, w jakich przebywały osoby podejrzewane o działalność na szkodę państwa. Głód, brak opieki medycznej, przeludnienie cel, brak zapewnienia elementarnych warunków sanitarnych były normą trudną do wyobrażenia sobie w odniesieniu do obecnych warunków

odbywania kar pozbawienia wolności. Odbywanie tej kary stanowiło dosłownie walkę o przetrwanie i nie każdy z walki tej wychodził zwycięsko zaś niewielu bez trwałego uszczerbku.

Zachowane dokumenty dotyczące F. G. (1) także potwierdzają, że nawet ustalony przez lekarza zły stan jego zdrowia oraz tragiczna wręcz sytuacja bytowa jego rodziny nie stanowiły dla ówczesnego aparatu wymiaru sprawiedliwości podstaw do umniejszenia represji jaka miała spotkać F. G..

Również zeznania H. W. potwierdzają, że F. G. (1) poniósł trwałe uszczerbek na zdrowiu w konsekwencji jego aresztowania a następnie niezasadnego uwięzienia.

A zatem suma cierpień tak fizycznych jak i psychicznych przy świadomości, że jego żona została z dwójką malutkich dzieci bez środków do życia w okresie jego aresztowania a następnie uwięzienia była niewątpliwie bardzo duża

Kwota zadośćuczynienia pieniężnego, mająca rekompensować krzywdę doznaną przez niesłusznie skazanego winna być „odpowiednia”. Pojęcie to ma wprawdzie charakter niedookreślony, tym niemniej w orzecznictwie wskazuje się pewne kryteria, którymi należy kierować się przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia, a mianowicie to, że musi ono mieć charakter kompensacyjny, a więc winno przedstawiać odczuwalną wartość ekonomiczną, nie będącą jednakże wartością nadmierną w stosunku do doznanej krzywdy. Określając wysokość zadośćuczynienia należy wziąć pod uwagę nie tylko czas trwania odosobnienia, ale

także stopień dolegliwości, z jaką wiązało się stosowanie tego środka, a więc przykrości i przeżycia natury moralnej z tego wynikające, konieczność poddania się rygorom związanym z pobytem w warunkach izolacji, negatywną ocenę środowiska, utratę dobrego imienia. Zarazem należy kwotę zadośćuczynienia oznaczać z umiarem, stosownie do realiów społecznych, jak zamożność mieszkańców, wartość pieniądza itp., by nie pozostało poczucie krzywdy tymczasowo aresztowanego, ale i by orzeczenie nie było sposobem uzyskania nadmiernych korzyści finansowych.

Odnosząc wszystkie te kryteria do sytuacji pozbawienia wolności F. G. (1) przez trzy lata na początku lat 50 -tych XX wieku, jednym z najmroczniejszych okresów we współczesnej historii Polski, napiętnowanie go określeniem „wroga państwa” nawet po odbyciu przez niego kary i takie traktowanie go przez aparat państwa, przy uwzględnieniu linii orzeczniczej sądów w innych sprawach dotyczących zadośćuczynień czy to za okresy internowania w latach stanu wojennego czy też oczywiście niesłuszne tymczasowe aresztowanie współcześnie, kiedy to warunki owego pozbawienia wolności są nieporównywalne do warunków w jakich przebywał w więzieniu F. G. (1) przez pełne trzy lata, sąd uznał, że zgłoszone przez córkę skazanego – H. W. roszczenie o zasądzenie zadośćuczynienia w kwocie 20 tys. złotych za każdy miesiąc niezasadnego pozbawienia wolności jej ojca jest w pełni zasadne i dlatego roszczenie to zasądził w całości.

	<p>Marginalnie sąd zauważa, że nawet prokurator dostrzegł niewątpliwie ponadprzeciętną dolegliwość jaka wiązała się z faktem pozbawienia wolności F. G. (1) przez trzy lata w okresie od 1950 do 1953 roku, uznając roszczenie wnioskodawczyni do kwoty 600 tys. złotych.</p>	
Inne		
Inne ROZSTRZYGNIECIA Zawarte w WYROKU		
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności	

Koszty procesu	
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
Pkt. 2	Zgodnie z art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego , koszty postępowania ponosi Skarb Państwa

PODPIS
Piotr Kurczewski